

Lo Somaten

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XV

Reus, Dimecres 31 de Janer de 1900

Núm. 3.480

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals llibrerias d'aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, Hlografia Mallofré, carrer Junquera, 6.
No s' retornan los originals encara que no s' publicuin.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes Pags. 1
n provincias trimestre 3'60
Extranjer y Ultramar 7
Anuncis, a preus convencionalis.

Farmacia Serra

12 ANYS

de continuadas curacions y d' una acceptació general, son las millors probas para demostrar que l'

XAROP SERRA

es lo millor remey para combatre per crónica y rebelde que sia tota classe de

TOS

La que paga més contribució de la provincia.

CEPS AMERICANS

Hort de Pau Abelló

tocant á la carretera de Tarragona, ARRELATS molt superiors. Preus: ventajosos. Autenticitat garantida.

Pera tractar en lo mateix hort ó carrer primer Roser núm. 4.

VINYAS AMERICANAS

MARCIAL OMBRÁS

PROPIETARI AGRICULTOR

FIGUERAS (Girona)

150.000 peus de 5 á 10 anys que produheixen anyalment:

DEU MILIONS D' ESTACAS * * * * * **DOS MILIONS DE BARBATS**

No compreu res sens visitar los meus criaderos

que son los més antics é importants d' Epanya.

PREUS REDUHITS

Secció doctrinal

La causa y l' efecte

Ja havém dit varias vegades, parlant de la qüestió catalana, que negar l' existencia d' aquesta qüestió es senzillament una manera més ó menys eficaç de combatre-la. Los mateixos que la negan no son dels menys convensuts de sa existencia; pero 'ls convé no remenarla gayre perque no vagi augmentant la gravetat, perque 'l remenarla tant com nos favoreix á nosaltres perjudica als nostres enemichs. Es la táctica seguida també en otras parts, com hem dit igualment varias vegades: los italianissims negan la existencia de la qüestió de Roma, los alemanys austriachs negan la existencia del problema nacional á Bohemia y á Hungría. No es que 'ls d' allá ni 'ls d' aquí se fassin la ilusió de que ab la conspiració del silenci quedin mortas aqueixas qüestions, pero 'l parlarne, l' escatirlas, es jugar ab foch, es remoure las passions, donar peu á récriminations é insults, y aixís es com va creixent la gravetat de cada qüestió. Y aixó es lo que ha dit en Silvela á n' en Romero: si en Romero reflexienés una miqueta no porteria al Parlament una vegada més aquesta discussió, y no es que en Romero estiga ben segur de que la qüestió catalana sia morta; en son desahogo del altre dia, encara que resultament ho diu aixís, de la lectura del discurs ne resulta lo contrari. L' instrucció pastoral del Bisbe de Barcelona es una cosa grave y no ho es, pero, si no tingués gravetat, als ulls d' en Romero, no s' hauria ell afanyat tant á enfadar-se, en comptes d' agrahir l' atenció que ab ell tingué lo Bisbe Morgades. Posat entre l' agrahiment y l' enfado, obté per l' enfado; posat entre la insignificancia y la gravetat del assumpto, obté per la gravetat. De manera que, si l' acte del Prelat barceloní no hagués tingut la innegable importancia que té, li haurian dat aquesta importancia las invectivas de diputats y senadors y las explosions de la premsa madrilenya. Y d' aixó n' estava cert y segur en Silvela quan aconsellava á n' en Romero Robledo.

Quan la tranquilijet regnava á Barcelona, quan los pavorosos conflictes últimament esdevinguts s' havian

solucionat tan á gust de tots los espanyols que no quedava rastre de problema catalá y tots los somnis separatistas s' havian esvahit, ve aqueix senyor Bisbe y torna posar foch á la mina ab sa instrucció pastoral, calificada per en Silvela de *lamentable documento*. En aqueixa argumentació del famós clown parlamentari no deixa d' haverhi certa habilitat: negar la causa, darla per morta y carregar tota la culpa sobre l' efecte. Lo Bisbe de Barcelona no ha obehit mes que á sas opinions particulars, á son regionalisme ó catalanisme, perque es evident que 'l recomanar la predicació y l' ensenyansa del Catecisme en llengua catalana, es una superfluitat. A Catalunya casi tots parlém en castellá; lo catalá es una cosa antiquada de la qual aviat no guardarem ni memoria. Y en Romero Robledo, per probar-ho, tingué un argument gros, tot plé de mala intenció, verdaderament sarcástich, que no sab ell lo forat que haurá fet á Catalunya, tota vegada que ha sigut repetir solemnement una de las més amargas queixas que hem tingut nosaltres dels nostres compatriotas: los mateixos diputats catalans—digué—parlan en castellá y de segur que no saben parlar catalá. Y, si no—afebí—vinga la proba, que 's posin á enrahonar aquí una miqueta en la llengua que recomana 'l Bisbe de Barcelona. Y la prova no vingué. No fa pas tant temps que un diputat barceloní digué en plé Congrés que á casa seva se parlava sempre castellá: en Romero estava ab peu ferm al demanar aqueixa prova. Y ell sab, además, lo fácil que es fer votar *cuneros* castellans en certs districtes de Catalunya.

Sols que d' un quant temps á aquesta part las coses s' han mudat una mica y en Romero no s' ha entretingut gayre á seguir la marxa de las coses. Y's compréu; un home tan enfeynat com ell, que fa més de la feyna de tots los diputats, no té temps per dedicarse al estudi de cosas tan supérfluas com lo *problema catalá*. Las cosas han cambiat una mica, y aixó, si no ho sab en Romero, ho sab en Silvela, y per aixó li demanava reflexió y prudencia. En Silvela ho sab una miqueta més com están las cosas á Catalunya. Be pron que ho demostra la violencia ab que fou tractada la resistencia al pago de tributs que contrastava en gran manera ab la calma y serenitat ab que ho pertavan los

gremis. En Silvela n' está enterat y te plé coneixement de que 'l problema catalá continúa essent lo mateix problema, que no es un *cadaver insepulto*, sino un *caesús* més ó menys adormit qual despertar sempre es de temer. En Silvela ho ven clarament que l' instrucció pastoral del Bisbe de Barcelona es un *efecte* y no una *causa*, y que 'ls qui volen que sia *causa* no saben lo que 's pescan. La tal instrucció es un *documento lamentable* perque es un efecte que dona nou vigor á la causa, pero la causa viu y 'l *lamentable documento* no es una nova comprobació. No hi ha en ell delictes, no hi ha atentat, y aixó potser es lo més dolorós, perque si l' efecte no es delinquent, la causa 's posa á una altura que 'l tocaris es una verdadera imprudencia. Per aixó val més no tocarla, per aixó es de tot punt convenient que en Romero y confreres s' entreguin á la reflexió y contemplan que lo més saludable, en aquest cas especial, es posar *punto en boca*.

Lo diputat catalá Canyellas, que no es catalanista, que ell mateix fins á cert punt confessá estar bon xich apartat del nostre moviment reivindicador, aqueix diputat ho digué ab una sola paraula que lo del Bisbe de Barcelona pot esser un efecte y no una causa. Lo diputat Canyellas no es catalanista, ha signat sempre y figura encara afiliat á un partit polítich madrileny que té un *jefe*, naturalment *ilustre*, quals ordres son acatadas sens discutirlos, y no obstant los electors d' aqueix diputat s' han avesat de tal manera á escriureli cartas en catalá que 'l home, que per confessió propia, may s' havia cuydat d' estudiar una mica gramaticalment la seva llengua nadiua, ara ha tingut necessitat de ferho una mica per contestar dignament aqueixas cartas. Que li lligui en Romero aquesta declaració ab l' instrucció pastoral del Bisbe de Barcelona y ja veurá com hi trobará una identitat de causa. Lo poble catalá, deixondat primerament per las sevas encesas dels apóstols dels programas reivindicadors y després pels cataclismes espanyols, s' ha atipat de tanta farmalla en castellá y ha dit prou. Y, com conservava no solzament viva sino també restaurada la seva propia llengua, s' ha convensut de que no tenia necessitat de expressar sos íntims pensaments en un idioma foraster y d' aquí ha vingut que 'l rompre ab la rutina d' escriure en castellá se consideri ja per la generalitat dels catalans com una necessitat y que 's manifesti aquesta necessitat en tots los ordres de la vida. Lo cas d' en Canyellas no es un cas aislat, es un de tants, y l' instrucció pastoral del Bisbe de Barcelona obehix, encara que en ordre més elevat, á la mateixa causa. Legitimada aquest colp per rahons molt fondas que ab paraulas molt expressivas manifesta 'l senyor Bisbe. Lo predicar en castellá no havia sigut may un costum sino una moda; lo predicar en castellá no s' feya en las missions ni en los exercicis espirituals que van directament al profit de l' ánima, sino en festes majors y funcions de molta encesa y de molt soroll de música, quan lo sermó deixava d' esser sermó y s' convertia en lo millor cas en una oració académica; quan en comptes de sermonejar, lo que s' feya era *panegirizar*, verb novíssim que anatematizó en un salet article lo Doctor Theussem. Nos recordém que ja de petits soliam sent

tir exolamar als nostres pares, al sortir d'aquels sermons, valentse del mateix llenguatge del panegiricador: *mucha planta y poca uva*, molts *foreyos* y poca sub-tancia. Los panegiricadores no davan geyre feyde als confessors ni solian emplar las comunions generala. Si 's toleravan aqueixos sermons de *luao*, era perque molta part del nostre poble tenia encara adermida la conciencia del propi valer, pero 'l dia que ha estat passat aqueix ensopiment lo poble ha trobat molt natural que sortissin las advertencias del senyor Bisbe de Barcelona y fins dona vergonya de que hi hagi hagut necessitat de que sortissin. A pesar de tot lo que ha dit en Romero y de lo que hi han afegit los seus confreres, es dir ab ajuda d' aixó mateix, desde avuy lo predicar en castellá á Catalunya se considerarà com un cas excepcional diotet per la necessitat que reconeix lo Doctor Morgades de péixer lo pa de la doctrina cristiana als molts castellans que viuhen en lo nostre país. Però alashoras los sermons en castellá serán verdaders sermons y no prédicas de luzo.

Y tot, tot es fill de la mateixa causa que 'ls de Madrid s' empenyan en matar sense lograrho. Catalunya ne ressucita ja, sino que temps há que 's ressucitada, lo qual no ha costat gens perque may havia sigut morta. Lo nostre pensament té anys há la seva orientació y lo que 's fa ara no es més que anar juntant los elements que hán de contribuir al desemrotllo cumplert del ideal catalá. L' instrucció pasteral del Bisbe de Barcelona es una satisfacció donada á aqueix sentiment general dels catalans, encara que no més ho sia accidentalment, puig lo móvil principal es de caràcter encara més elevat, es lo profit de las ánimas que no vol l' ilustre Prelat que 's *condempnan en catalá gracias á predicarlas en castellá*. Lo confondre l' efecte ab la causa es profitós per certa mena de gent, cada dia més odiosa.

M. R.

(De La Veu del Montserrat).

Malaguanyat dibuix!

Era bonich, molt bonich. Tot un país, tot un paisatge y tot un paisatge pintat ab tres ratllas. Un verdader quadro modernista, y de lo més clássich espanyol á pesar de no tenir més que dos anys de vellesa.

Y tret del natural, ab fotografia.

Figúrintse una ratlla horizontal al fons, es lo mar gresol. Figúrintse duas ratllas verticals que n surten, son dos país d' un barco enfonzat. Naturalment es un barco espanyol.

Peró dirán vostós: aixó 's veu tots los días.

Donchs, no senyor. En lo quadro, no 's veu lo principal, que 'l barco fa dos anys qu' es enfonzat, (girant la fotografia se llegeix la fetxa), y que 'l barco es lo *Pelicano*... que diuhen que s' ha enfonzat ara.

De manera que aquest barco ab equipatge y marineria, ab canóns, petits en veritat, pero canóns al fi, y artillers, feya dos anys que surava... en los Pressupostos probablement.

Peró no més en los Pressupostos.

Lo pobre, cubert de musclos, feya dos anys descansava de las sevas fadigas, de las sevas estadas en ports y en arsenals.

Fins ara haviam vist pagar tripulacions de barcos notas, de barcos de que no hi havia més que la quilla y algunas costellas... ó 'l nom sol. Pero aixó de pagar per barcos enfonzats, es una verdadera novetat. Y ara 'l han enfonzat, pero enfonzat de part de hó.

Ara s' ha enfonzat oficialment.

Ja no 'l pagarem més. E. P. D.

Congrés agricól

que tindrà lloch lo dia 11 de Matg de 1900 en la Cámara agricóla de Lleyda.

REGLAMENT

Article primer. Pera facilitar la tasca del Congrés se dividirá aquest en nou seccions que respectivament se dirán: de Blats, de Bestiar, d' Olis, Víticóla, d' Adobs, de Contribucions, de Maquinaria Agricóla é industrias agricólas, de Volateria, de Rotació agricóla, plantas forratjeras, horticultura y arboricultura.

Segon. Cada secció tindrà la seva Junta que per deliberar nomenará ella mateixa 'l seu president. La deliberació de las seccions tindrà per objecte elegir la cuestió que vulgui sometre al públich, nomenar orador que á 'n aquet la exposi, y que també qui respongui á las observacions que puguin férseli.

Tercer. La llengua del Congrés será la catalana,

sense que aixó vulgui dir que si algun orador té necessitat de usarne un altre no pugui ferho.

Quart. Exposit un assumpto pel orador de la corresponent secció, qualsvol dels concorrents podrà ferhi las objeccions ú observacions que cregui oportunas. La secció contestará y sense més se retirará al objecte de concretar lo resultat en forma de conclusió ó conclusions.

Quint. Pe 'ls discursos d' exposició se concedeix mitja hora, per las objeccions un quart y per la contestació á aquéstas un altre.

Sisé. Qui vulgui presentar proposicions haurá de ferho ans d' entrar en l' ordre del dia. Si la presidencia las accepta, passarán á la seva respectiva secció y 's discutirán al fi de la sessió del mateix dia, ó en la de terminació y clausura del Congrés.

JUNTA ORGANISADORA

President: Excm. Sr. Marqués d' Alfarrás.—Vicepresidents: D. Joseph Zulueta y Gomis.—Excm. Sr. Marqués de Camps.—D. Primitiu Ayuso.—Don Lluís de Cuenca y de Pesino.—Vocals: D. March Mir Capella.—D. Pau Font de Rubinat.—Don Joaquim Martorell.—D. Jaume Mestres.—D. Joseph Boldú Samará.—D. Ignasi Prim Batlle.—D. Pere Fuertes.—D. Joseph Tellez.—D. Theodor Sangenis.—D. Manuel Reventós.—D. Ferrán de Querol.—D. Theodor Creus.—Secretari: D. Antoni Ortiz Massot.

Lo del Transvaal

Lo nou descalabre suferit per l' exércit de Buller ha impresionat fondament todas las classes socials. Tot lo mon critica, empleant pera aixó tons pujats, com raras vegadas usats aquí, la conducta del Govern, lo cual ocultant la veritat donà ocasió á un entusiasme popular del tot fals, donchs li constava perfectament al comunicar oficialment la presa de Spiens Kop, que aquesta posició havia caygut novament en poder dels republicans. Las duas parts arribaren ab algunas horas de diferencia al War-Office.

Regna una animació extraordinaria en le Pall Mall, veyentse lo ministeri de la Guerra rodejat per una multitud desitjosa de coneixer details d' aquesta nova acció, pero en aquest centro oficial continua regnant la discreció mes complerta y explican lo fracás prenent que 'ls boers reberen tropas de refors lo que feu impossible la divisió de Warren lo poguerse sostenir en la posició conquistada.

L' ategria dels británichs haurá durat poch, y deuen agrahir aquest poch á Mister Chamberlain y Companyia, donchs com ja hem observat avans, victoria y derrota arribaren á Europa per lo mateix cable; pera aminorar l' efecte d' aquest desastre se pretén are demostrar en los centros oficials londonenses que 'l general Warren deixá sols un petit contingent de sa divisió pera conservar la posició conquistada.

Aquesta versió es inverossimil y 'ls mateixos periodistas inglesos reberen ab marcada fredor la noticia del triomf. la retrassan, lo text del parte de Buller era massa confús, tractantse d' una acció que revestia tanta importancia pera poguer portar á cap lo plan trassat d' antemá, ó sia secorrer á Ladysmith.

Creyém necessari fer una descripció de lo que es aquesta posició de Spiens-Kop, ten treta durant aquets últims días.

Consisteix en una cordillera d' altoras, tenint la mes elevada una elevació de 4.800 peus sobre lo nivell del Tugela; es la part mes alta dels monts colocats al nord del riu; las tropas que s' hagin apoderat de Spiens-Kop dominan facilmente desde allí 'l camí de Ladysmith á Drewrop, plassa sitiada.

Lo general Buller tenia sols que avansar cinch kilómetres pera arribar á la primera altura de la cordillera; empleá vuyt días pera alcanarla, lliurant cinch combats en los quals ha perdut prop de mil soldats y 'ns van á fer creuerer havis deixat allí una exigua guarnició pera defensar una posició guanyada á copia de tents sacrificis.

Tot nos fa suposar que fou abandonada vista la impossibilitat de mantenirse ab ella; pero aquesta victoria ficticia pot ser igualment un resultat de la táctica especial empleada pels boers durant l' actual campanya. ¿Qui sab si fingiren una retirada pera després canonejar ab tota seguritat al enemich? Així sembla demostrat lo resultat final de la jornada.

Lo general White intentá una sortida infructuosa com las demés, l' operació del sitiast de Ladysmith tenia per objecte lo distreuer foras del enemich, pero aquesta operació presentava inmensas dificultats y resulta casi imposible puguin juntarse los dos exércits británichs, donchs hi ha que tenir en compte existeixen sis campaments boers fortificats entre Ladysmith y Potgieter Drift. Ademés hi ha numerosos escuadrons vigilant lo camí de Tugela.

Lluny están los republicans d' abandonar le siti de la plassa; han emplassat nous canons de fort calibre, prova evident de que la artilleria es suficient á voras del Tugela; ademés han construhit novas fortificacions al entorn de sas trincheras.

Devém fer constar, en honor de la veritat, que 'ls inglesos oposaren una resistencia enérgica y 's ocmprén per compondres la divisió Warren de las tropas mes aguerridas) avans d' abandonar Spion-Kop, sofrint baixos de consideració, entre las cuales figuran mes de trenta oficials.

La oficialitat inglesa ha pagat son tribut en l' actual campanya y no tardará lo dia en que no podrán cubrirse las baixas. Pera evitar lo óas se ha arribat á tractar en lo consell de ministres de publicar una lley permetint l' ascens als sergentos mes distingits del exércit colonial, nombrentos segons tinentes. Aquest decret, si arriba á firmarse, anulard una de las tradicions del país, donchs los nombraments d' oficials estavan destinats á las classes superiors, ja fos com nobleza ó be com diner de la velle Inglaterra. Los sergentos no podian pretendre elevarse als graus superiors, molts dels quals han sigut guanyats ab molts dispaos de lliuras esterlinas; aixó demostraria en part l' incapacitat d' alguns de sos qefes, actualment en l' Africa. Si ne acaban las hostilitats, lo govern se veurá obligat á adoptar aquesta lley, y 'ls nous favorecuts podrán agrahirho á la punteria extraordinaria del enemich.

Aquest nos va demostrant l' impossibilitat material p-ra 'ls inglesos d' acabar henrosament l' actual campanya; la derrota última los causa un perjudici inmens.

Lo marqués de Salisbury s' ha vist obligat á convocar las Cambras; lo Parlament ha inaugurat sas sessions á la hora en que escribim aquestas ratllas, dilluns per la tarde; no envejím la situació del gabinet que será vivament atacat en sa gestió; corre 'l rumor de que varis ministres volen presentar la dimissió; en aquest óas lord Roseberry sería l' encarregat de constituhir lo ministeri.

CRÓNICA

Observacions Meteorològicas

del dia 30 de Janer de 1900

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

Horas d'observació	Barómetro aneroide	Grav. d'humiditat	Pluja en 24 horas	Aigua evap. en 24 h.	Estat del cel	Observ. particular
9 m.	743	73		4'9	Ras	
3 t.	745	75				

Horas d'observació	TEMPERATURAS			VENTS	NUVOLS	
	Máxima	Minim.	Ter. tip.	direcci.	classe	can.
9 m.	Sol. 14	2	6	0.	Cumul	0'4
3 t.	Sombra 10.		9	0.		0'4

L' Angel del Diario de Reus, ens acusa perque vam dir que 'ls balls del passat dissapte s' havian vist bastant concorreguts.

¡Ay l' Angel de Deu! veyeu en quinas cosas se preocupa y veyeu també qui ho havia de dir que al cap de sas vellesas s' havia de convertir en portaven dels balladors de Reus y se 'n havia d' anar de Societat en Societat passant llista y publicar una especie d' estadística de las noyas que hi havia en cada saló respectiv, de las cadiras que hi havia buydas, de las parelles que havian ballat y no sé de cuants details més! Cá, si 's veuhen unas cosas que... deixemho correr.

Nosaltres pera contestar repetirém que 'ls balls los detestém, que diguerem que estavan bastant concorreguts perque vegerem un moment le de «La Palma» y efectivament ho estava. Y després de tot si al dirhol' hem agraviat *dispensi*.

Nosaltres preferim los balls en dissapte, y mes ara si es que la idea ne té éxit perque veldriam que desapareguessin per sempre més.

¿Ho tens entés Angelot?

Nostre particular amic y distingit reusenoch lo Dr. D. Joseph Codina y Castellvi, ha tingut la amabilitat que agrehim, d' enviarnos un exemplar de son discurs llegit lo dia 21 del corrent en la Junta general de Metjes de la provincia de Madrid de la qual n' es secretari.

S' ha publicat ja la segona edició dels sagells de la «Unió Cotalanista» corresponent al present any, quina son de color vert seda.

Lo meeting en favor del Concert que s' havia de celebrar á Figueras lo dia 2 del vinent mes, s' ha aplassat per uns quants días.

